

02.05.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**2 Mayıs 2023
Salı**

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

2 Mayıs 2023 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Antalya AKEV Üniversitesi Çocuk Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Antalya AKEV Üniversitesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Antalya AKEV Üniversitesi Kariyer Planlama ve Mezunlarla İletişim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Antalya AKEV Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Antalya AKEV Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Antalya AKEV Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi Yönetmeliği

Üç il için arazi toplulaştırma kararı

Edirne'nin Havsa, Keşan ve İpsala, Kırklareli'nin Lüleburgaz, Konya'nın Meram ilçelerine bağlı bazı yerlerde arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleri gerçekleştirilecek.

Edirne, Kırklareli ve Konya'nın bazı ilçelerinde arazi toplulaştırılmasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararları Resmi Gazete'de yayımlandı.

Buna göre, Edirne'nin Havsa ilçesindeki 13, Keşan'daki 14 ve İpsala'daki 7 köy ve mahallede Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme çalışmaları yapılacak.

Kırklareli'nin Lüleburgaz ilçesine bağlı Ayvalı köyü ile Konya'nın Meram ilçesine bağlı Çarıklar Mahallesi'nde de kurum tarafından söz konusu çalışmaların gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı.

TÜRK-İŞ Nisan ayı açlık sınırını açıkladı

TÜRK-İŞ Nisan ayı verilerine göre, dört kişilik bir ailenin aylık gıda harcamalarını kapsayan açlık sınırı 10 bin TL'yi aşarken; kira, fatura, eğitim, giyim, ulaşım gibi tüm giderlerini kapsayan yoksulluk sınırı ise 33 bin TL'ye yükseldi.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Nisan 2023'e ilişkin açlık ve yoksulluk sınırı verilerini açıkladı.

Verilere göre, dört kişilik bir ailenin aylık gıda harcamalarını kapsayan açlık sınırı mart ayında 9 bin 590 TL iken nisanda 10 bin 135,50 TL'ye çıktı.

Kira, fatura, eğitim, giyim, ulaşım gibi tüm giderlerini kapsayan yoksulluk sınırı ise Mart'ta 31 bin 240 TL iken Nisan'da 33 bin TL'ye yükseldi.

Bekâr bir çalışanın aylık toplam yaşama maliyeti ise Nisan'da 13 bin 165 TL'ye ulaştı.

TÜRK-İŞ'in verilerine göre;

Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin sadece gıda için yapması gereken asgari harcama tutarı, bir önceki aya göre yüzde 5,67 oranında artmış oldu.

Dört aylık değişim oranı yüzde 24,65 oranında olurken, son 12 aylık değişim oranı ise yüzde 90,38 olarak öne çıktı. 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı yüzde 115,74 olarak hesaplandı.

Et, tavuk, balık, yumurta, kuru baklagiller, yağlı tohum ürünlerinin bulunduğu grupta yüksek fiyat artışları yaşandı.

02.05.2023

Ortalamada ilk kez balık 140 TL'yi, dana eti 300 TL'yi, kuzu eti ise 350 TL'yi geçerek rekor kırdı, yumurtanın tanesi 3,5 TL'ye dayandı.

Bir ayda balık, kuzu, dana, tavuk, yumurta fiyatı sırasıyla yüzde 9, yüzde 21, yüzde 25, yüzde 11, yüzde 3 zamlandı.

Sebze ve meyvede aylık yüzde 15-20 artış

Bir ayda pirinç ve un fiyatlarında sınırlı düzeyde artış gözlemlendi.

Bulgur yüzde 4, makarna yüzde 5 zamlandı. İrmik fiyatı yüzde 4 düştü. Ramazan ayı sonrası, Ankara'da ekmek fiyatı bu ay değişmedi.

Taze sebze-meyve grubunda ise, semt pazarlarında yeşil soğan, kıvırcık gibi salata yeşilliklerinin ve pırasa, lahana gibi yeşil yapraklı sebzelerin fiyatları sırasıyla yüzde 20, yüzde 15 arttı.

Kırmızı ete son bir ayda 50 TL zam

Yazılı açıklamada, ücretlilerin satın alma güçlerinin enflasyon nedeniyle aşındığı belirtilerek, "Yapılması gereken zorunlu harcamaları karşılamakta yetersiz kalan ücret gelirleri nedeniyle hayat pahalılığı dar gelirlinin peşini bırakmıyor." denildi.

1,5 yıldan fazla süredir gıda enflasyonunun yüksek seyrettiğinin ifade edildiği açıklamada, şu ifadelere yer verildi:

"Bu durum sabit gelirlilerin ücret ve maaşlara yapılan zamlara rağmen büyümeden pay almak bir yana alım gücünü düşürüyor.

Buna bağlı olarak örneğin son bir ayda ortalama 50 TL, son bir yılda yüzde 150 artan kırmızı eti tüketmek düşük gelirli vatandaşlar için mümkün olmuyor.

Sadece hayvansal ürünler değil mutfakta en fazla tüketilen gıdalardan kuru soğan ve patates fiyatları da son bir yılda iki katına kadar artmış durumda. Üstelik dünyada gıda fiyatları BM Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre bir yıldır aralıksız her ay düşerek yüzde 20 azalmış olmasına rağmen...

Günümüzde temel sorun geçim sıkıntısıdır.

Gıda alışverişlerinde bile kilogramdan, grama ve tane ile alışverişe göre hayatını idame ettirmek durumunda kalmış olan vatandaş, temel tüketimlerinden daha fazla kısamaz hale gelmiştir."

Vaatler tavan yaptı, 'ek bütçe' yolda

GSYH içinde emeğin payı son 6 yılda 10 puan eridi. Seçimin kesinleşmesiyle hem iktidarın hem muhalefetin peş peşe sıraladığı harcama artırıcı vaatler, yoksulluk sınırının altında kalanlar için payını yeniden artırma fırsatına dönüştü. İktidar değişse de değişmese de depremin maliyetleri ile birlikte yıl içinde ek bütçe kaçınılmaz görünüyor.

MEHMET KAYA / ANKARA

Türkiye, iktidar ve muhalefet oylarının birbirine çok yakın olduğu, Cumhurbaşkanlığı sistemindeki ilk seçimine gidiyor. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı 2022 sonundan itibaren peş peşe geniş kitlelerin gelir artışını sağlayacak düzenlemeler açıklarken, yıl içinde planlanan kamuya personel alımının erkene çekilmesi, geçmiş yılların tarımsal ödemelerinin hızlandırılması, aile yardımı, engelli yardımı vb. genel sosyal harcamaların tutarlarının artırılması gibi bir dizi önlemleri peş peşe uygulamaya aldı. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2022 sonunda, oy vermede tutum değişikliğine yol açabilecek, geniş kitlelerin taleplerini ve yapılabilecekleri belirlemek üzere bir çalışma yaptığı kamuoyuna yansımıştı. Geçmişte, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın şiddetle karşı çıktığı, EYT'lilere eski haklarının tanınması uygulamasında geri adım atılacağı yönündeki ilk haberlerin ardından "seçim ekonomisi" tartışması başladı. Seçimlerin mayısta yapılacağı kesinleşmesiyle birlikte EYT düzenlemesini bazı popülist uygulamalar izledi. Enflasyon karşısında reel gelir kaybına uğrayan sabit gelirlilerin seçimler nedeniyle iktidardan uzaklaşma ihtimali AK Parti'de bazı harcamaları sosyal kanada kaydırma eğilimi doğurdu. Kısa vadede enflasyonun indirilmesi başarısız oluncaya bu kez kayıpların telafisi nedeniyle asgari ücrette artışlarla düzeltme yapılmaya çalışıldı.

GSYH'de emeğin payı 10 puan geriledi

Enflasyonun yüksek seyrettiği bir ortamda, genel bir ekonomik program da uygulanmadığı için GSYH içinde emeğin payı son 6 yılda 10 puan kadar azaldı. Uzun süredir ilk kez geniş kitleler kaynak dağıtımda paylarını artırma fırsatını seçimle yakaladılar. Son 6 yılda dar gelirlielerin ekonomiden aldığı payda ciddi bir daralma görüldü. Çalışan kesimin GSYH'den aldığı pay 2016'da yüzde 36,5 seviyesindeyken, 2022 sonunda 26,5'e kadar geriledi. İşletmelerin karının payı ise yüzde 47,1'den 54,5'e kadar çıktı.

Yüksek enflasyon her zaman oy kaybetti

“Seçim ekonomisi”, iktidarların genel ekonomik dengeleri bozacak şekilde kitlelere yönelik popülist ekonomik kararları olarak tanımlanıyor. Eleştiri konusu yapılması ise seçimlerden sonra bu tür dengeleri bozucu kararların maliyetinin yine geniş kitlelere yansıtılmasından kaynaklanıyor. Türkiye’de geçmişte bu enflasyon yoluyla gerçekleştiği için dönemselsel değil uzun vadeli ekonomik dengesizlik ve haksız maliyet nedeniyle eleştiriliyordu. Üstelik seçimler nedeniyle uygulanan popülist ekonomik eylemlerin oy verme davranışlarına etkisi sınırlı olduğu için boşa harcanmış kaynak olarak görülüyordu.

1991 genel seçimlerinde muhalefet lideri Süleyman Demirel, o dönemki iktidarın tarımsal destek ödemelerindeki yüksek oranlı artışlarına karşılık, rakam telaffuz etmek yerine “ne veriyorlarsa iki katı” toptan yanıt vermişti. 2023 seçimlerinde de iktidarın emeklilerin bayram ikramiyesini 2000 TL'ye yükseltmesine karşılık “15 bin TL ikramiye” açıklamasıyla yine simgesel bir süreç oluştu. Illinois Üniveritesi'nden Ali T. Akarca 2019'da yaptığı Türkiye'deki bütün seçimlerin analiz edildiği “Economic voting in Turkey: single- vs. multi-party governments” çalışmasına dayanarak bir analiz yapan ekonomist Orhan Karaca, yüksek enflasyonun her zaman iktidardakilerin oy kaybına yol açtığı, özetle enflasyonu artırıcı popülist ekonomik uygulamaların oy kaybını durduramadığı sonucuna ulaştı.

İktidar ve muhalefetten harcama artırıcı vaatler

Türkiye, iktidarın bazı popülist uygulamaları yanında, Millet İttifakının da harcama artırıcı bir dizi vaadiyle seçime gidiyor. İktidar ve muhalefet hanelere ödeme anlamına gelecek aile geliri vaadini vermiş durumda. Millet İttifakının vaatleri arasında emekli maaşlarının iyileştirilmesi, başta eğitimini tamamlamış ancak görev verilmemiş öğretmenler olmak üzere kamu alımlarının artırılması, çiftçi desteğinin artırılması, işçi kesiminde örgütlenmenin kolaylaştırılması, deprem konutlarının ücretsiz verilmesi bulunuyor. Kaynak olarak ise mevcut ekonomi politikalarından kaynaklanan israf ve yolsuzlukların önlenmesi gösteriliyor. Literatüre uygun bir ekonomi politikaları setinin oluşmasıyla gelecek dış kaynağın ve Türkiye'nin normal ekonomik potansiyelinin bu harcamaları karşılayacağı belirtiliyor.

Seçim sonrası ek bütçe kaçınılmaz görünüyor

Son dönemde iktidarca yapılan harcama artırıcı önlemlerin kaynağının nasıl oluşturulacağına yönelik bir açıklama yapılmasa da iktidar kanadı bunun genel ekonomik yapı içinde karşılanabilir olduğunu savunuyor. İktidar değişse de değişmese de sadece vaatler değil, depremin de maliyetleri nedeniyle yıl içinde ek bütçe yapılmak zorunda kalınacak. Kaynaklardan biri de son dönemde artan ve bu yıl da yüksek seyredeceği kesinleşen enflasyon aracılığıyla sağlanacak.

Başta EYT olmak üzere bir dizi kararın maliyetine yönelik çeşitli çalışmalar bulunuyor. EYT'nin 2023 bütçesine 255 milyar TL, emekli aylıklarının en düşük seviyesinin 7 bin 500 TL'ye çıkarılmasının 149 milyar TL olduğu belirtilmişti. Depremlerin ilave maliyetinin 2 trilyon TL olacağı ve bunun önemli bir kısmının 2023 yılında olacağı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca açıklanmıştı. Sadece bu veriler dikkate alındığında, atılan ekonomik adımların bütçeye getireceği yükün büyüklüğü ancak tahmin edilebiliyor. Ancak nereden bakılırsa bakılsın, Türkiye'nin bütçe büyüklüğünün ve açığının 2023'te ciddi bir seviyeye geleceği, bunun da muhtemelen Haziran- Temmuz aylarında gündeme gelecek ek bütçeyle görüleceği vurgulanıyor.

HÜKÜMETİN SEÇİM EKONOMİSİNE YÖNELİK UYGULAMALARI ÜCRETLİLER VE İSTİHDAM

Geçici işçilere kadro

■ Uzun süredir sendikaların talebi olan kamuda çalışan geçici işçilerin kadroya alınması konusunda Nisan ayında düzenleme yapıldı. Bu düzenlemeye göre kamudaki geçici işçiler yılda 11 ay 29 gün çalıştırılabilirler. Emeklilik vb. nedenlerle boşalan işçi kadrolarına da geçici işçilerden atama yapılarak kadroya geçirilecek. Geçici işçilerin 11 ay 29 gün çalışması, "geçici ve süreli çalışma" anlamına geliyor. Bu işçiler işten atılmaları halinde işe dönüş davası açamama ve işsizlik sigortasından yararlanamamaya neden oluyor.

Kamunun işe alımları hızlandı

■ Kamuda emeklilik ve diğer nedenlerle ayrılan personel de dikkate alınarak her yıl 80 ile 100 bin dolayında personel alımı gerçekleştiriyordu. 2023 seçimleri öncesi hem yıl içine dağılacak alımlar hızlandırıldı, hem de ilave alımlar gündeme geldi. Nisan sonu yaklaşırken, ilana çıkmış personel alımı sayısı üniversiteler ve MSB'nin erbaş alımları dahil olmak üzere 144 bini geçti. Sağlık Bakanlığı'nın 31 bin 600, MEB'in 45 bin, Adalet Bakanlığının 18 bin 305 personel alımı kararları bu alanda dikkat çekici ilanlar oldu.

Asgari ücrete artış sözü

■ Türkiye'de ücretler uzun süredir baskı altında bulunuyor. Bu nedenle son dönemde asgari ücret yoluyla hükümet ücretlere müdahale etti. Öyle ki yapılan artışlar, bazı toplu sözleşmelerdeki tutarların dahi üzerine çıktı ve bu toplu sözleşmeler yenilenmek zorunda kaldı. 2022'de, yüksek enflasyon nedeniyle asgari ücrete yıl ortasında artış yapılmıştı. 2023'te ise Ocak döneminde, bir önceki Temmuz

dönemine kıyasla dahi yüzde 54,66, yıl başına göre yüzde 100'ün üzerinde artış yapılırsa da ara zam olması yönünde siyasi tartışma çıkınca Cumhurbaşkanı Erdoğan, Temmuz ayında yeniden bir ücret artışı yapılacağı sözünü verdi.

Yardımlara asgari ücret ayarı

■ 2022 sonunda, yeni yılda uygulanacak ve gerçekte enflasyon nedeniyle çok düşük kalmış olan engelli, yoksul ve muhtaç sınıfındaki kişilere sosyal yardımların asgari ücretin üçte birinin altında kalmamasına yönelik düzenleme yapılarak otomatik bir yüksek oranlı artış gerçekleştirildi. Engelliler için verilen evde bakım desteği, ihtiyaç sahibi ailelere verilen mali desteğin olduğu Aile Destek Programına hem ödenekler artırıldı, hem de ödeme tutarları yükseltildi.

Doğalgaz indirimi

■ Seçimlerin iyice yaklaştığı ortamda Karadeniz'de keşfedilen doğalgazın üretilebilen ilk kesiminin şebekeye verildiği açıklandı. Bu gelişmeyle birlikte 1 aylık ücretsiz doğalgaz verilmesi yanında, 1 yıl boyunca hanelerde mutfak ve sıcak suda kullanılan doğalgazda indirim uygulanacağı da açıklandı. Ayrıca işverenlerin çalışanlarına doğalgaz ve elektrik yardımı yapması halinde bunu gelir vergisinden düşebilmesi, yemek yardımlarının da vergisinin azaltılmasına yönelik düzenleme yapıldı. 2022'nin son çeyreğinden bu yana çeşitli destek programlarında da artışlar yapıldı. İhtiyaç sahibi ailelere verilen, doğalgaz ve elektrik tutarları artırıldı.

ÇİFTÇİ, ESNAF VE KOBİ'LER

KOBİ kredileri 7 kat arttı

■ Son dönemde iş dünyası krediye erişimde sıkıntılar olduğu yönünde şikayette bulunsa da Türkiye'de krediler hızlı bir genişleme izliyor. Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu, 2023'ün ilk enflasyon raporunu tanıtırken, 2022'de ticari kredi kullanımının önceki yıla göre tutar bazında 5,5 kat daha fazla gerçekleştiğini ve bunların içinde KOBİ'lerin kullandığı kredinin ise yine aynı dönemde 7 kat arttığını açıkladı. Türkiye ayrıca Merkez Bankası'na verilen yatırım kredisinde de genişleme yaşıyor. Merkez Bankası'nın Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi tutarı da 111,47 milyar TL'ye ulaştı. Bu programda ayrılan tutar ilk başta 100 milyar TL'si sanayi, 50 milyar TL'si turizm olmak üzere 150 milyar TL olarak belirlenmişti. Şirketler kesimine yönelik düzenlemelerden biri de Hazine Destekli Kredi Garanti Fonu aracılığıyla yapılan kredi paketi oldu. Uygulamaya giren paketle 50 milyar TL'si, emeklilik yaş düzenlemesine bağlı olarak oluşan kıdem tazminatında kullanılmak üzere 250 milyar TL'lik bir kredi paketi açıklandı.

Çiftçi desteği öne çekildi

■ Daha önce yıl içinde ekim dönemlerine denk getirilen çiftçilerin önceki yıla ait destekleri 2023'te Şubat ayından itibaren ödenmeye başlandı. 11 ayrı kalemdeki bu ödemelerden 2,5 milyon çiftçi yararlanıyor. Çiftçilere 2022 yılında yapılan bir başka düzenleme ise elektrik borçlarına ödeme kolaylığı ve yıllık elektrik bedellerinin üç aylık dönemsel olarak ödenmesi imkanı tanınması olmuştu.

Yapılandırma yasası

■ Türkiye, depremin finansmanına yönelik tartışmaların sürdüğü bir ortamda Mart ayında bir kez daha vergi, sosyal güvenlik ve kamu alacaklarının yeniden yapılandırılması yasa tasarısını kabul etti. Geniş kitleleri ilgilendirmesi bakımından, trafik ve kamuya yatırılması gereken bireysel harç ve verilerin tamamı yasa kapsamında faiz bakımından affedildi ve kalan tutarlar da taksitlendirme imkanı sağlandı. İşveren tarafında ise yine faiz ve cezaların silinmesi, ana paraların ise taksitlendirilerek ödenmesine imkan sağlandı.

Esnafa vergi desteği

■ Yine esnafa yönelik bir dizi düzenleme de peş peşe geldi. Pazarcı esnafı, seyyar bayiler gibi küçük ve mikro düzeyde iş yapanlara ciddi avantaj sağlayacak şekilde basit usulde vergi mükellefi olma hakkı sağlandı. Yine esnafa yönelik ilk kez ticari araç satın alacaklarda belirli araç gruplarında ÖTV alınmaması uygulaması ilan edildi.

GENÇLER

Bilgisayarda vergi indirimi

■ Seçimde ilk kez oy kullanacak gençlere yönelik mesajlar öne çıktı. Geçmişte hem iktidar hem muhalefet, bilgisayar, cep telefonu gibi cihazların ilk kez edinimlerinde vergi avantajı sağlama sözü verdiler. Kemal Kılıçdaroğlu buna ilk otomobil alımının ÖTV'siz olmasını da ekledi. Yakın dönemde ise hükümet üniversite öğrencilerinin bilgisayar ve cep telefonu alımlarında bir defaya mahsus ÖTV alınmaması ile aylık 10 GB internet verilmesi yönünde vaadini açıkladı.

Üniversite öğrencilerinin kredi borçları

■ 2022 sonunda gündeme gelen üniversite öğrencilerinin harç ve kredi borçlarının yükselen faizler nedeniyle olağanüstü artışı siyasetçilerin vaat yarışına neden oldu. Sonuçta, hükümet bu borçların faizlerini tamamen silme yönünde bir karar aldı.

Açılan makas ihracatçının kur zararını büyüttü

Piyasada yaşanan döviz kıtlığı, serbest piyasada alış-satış makasını yüzde 6-7'ye çıkarınca, ihracat gelirini Merkez Bankası'na bozdurmak zorunda kalan ihracatçının kâr kaybı hızlandı. İş dünyası temsilcileri, ucuza bozdurup pahalıdan aldıkları döviz nedeniyle zor günler geçirdiklerini, bir an önce ihracatçı lehine makasın kapatılması gerektiğini vurguluyor.

Baskılanan döviz kuru nedeniyle fiyat tutturamadığı için sipariş kaçıran ihracatçılar, şimdi de kur makası nedeniyle zor günler yaşıyor. Serbest piyasada döviz alış-satış farkının yüzde 6-7'lere çıkması, ihracat gelirini Merkez Bankası'na bozdurma zorunluluğu olan ihracatçılarda 'makas zararını' artırdı. EKONOMİ'ye konuşan iş dünyası temsilcileri, ihracat gelirlerini düşükten bozup, ithalat ödemesini gerçekleştirmek için yüksekten döviz almak zorunda kaldıklarını, yüzde 6-7'lere çıkan alış-satış farkının artık kaldırılamaz olduğunu, bir an önce ihracatçı lehine makas farkının indirilmesi için çözüm beklediklerini vurguluyor.

Piyasada dolara talebi soğutmak için bir süredir baskılanan döviz kuru, ihracatçının aleyhine işlemeye başlayınca, ekonomi yönetimi, önce ihracat gelirinin yüzde 40'ına yüzde 2 kur farkı desteği getirmiş, ardından bu oranı TL reeskont kullananlarda döviz bozdurma şartı yüzde 80 olduğu için yüzde 80'e çıkarmıştı. Sahadan edindiğimiz bilgiye göre, şu an dövizinin tamamını bozanlara da yüzde 2 kur farkı veriliyor. Ancak makasın yüzde 6-7'ye çıktığı bir ortamda yüzde 2 kur farkı desteğinin anlamını

yitirdiğini belirten sektör temsilcileri, kârların alış-satış zararı nedeniyle erimesinin hızlandığına dikkat çekiyor.

“Altından kalkamayız”

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Üyesi Vehbi Canpolat, üretimine ve ihracatına devam edebilmek için sanayicilerin Türkiye’de üretilmeyen ya da yeterli olmayan hammaddeyi ithal etmek zorunda olduğunun altını çizirken, piyasada oluşan döviz alış-satış farkı nedeniyle ihracatçının görünenden daha pahalıya ithalat gerçekleştirmek zorunda kaldığını söyledi. Aynı zamanda Türkiye Tekstil Terbiye Sanayicileri Derneği Başkanı olan Canpolat, bu alış-satış zararı nedeniyle ithalat birim değeri 3 dolar olan bir malın aslında 3,18 ila 3,20 dolara mal olduğuna dikkat çekerken, bunu fiyatlara yansıtılmalarının da mümkün olmadığını belirtti. Canpolat, “Geçen hafta pazartesi sabahı ihracat gelirimizi 19,40’tan bozdurup, aynı gün öğleden sonra ithalatımızı gerçekleştirmek için 20,60’tan dolar almak zorunda kaldık. 400 bin dolarlık bir işlemde 480 bin TL zarar etmişiz. Normal şartlarda bile bu oranlarda bir kâr yok” diyerek ihracatçıların zararının boyutunu gözler önüne serdi.

Sektördeki en büyük oyuncu olan Çin’de ihracatçının dövizine yüzde 13 kur farkı teşviki verildiğini dile getiren Canpolat, “Bırakın yüzde 13 teşviki, biz sadece aradaki bu makasın kapatılmasını istiyoruz. Bunun bir an önce düzeltilmesi gerekiyor. Burada şu yapılabilir. İhracat gelirinin bozdukları bankadan aynı gün ithalat ödemesi için kullanılacaksa eğer buna ayrı bir kur verilebilir. Yani ihracat geliri 19,40’tan bozulduysa ithalat ödememiz için 19,50’den alabilmeliyiz. Yoksa sanayici her gün kan kaybediyor. Fiyat tutturamadığımız için ihracatımızın düştüğü bir dönemdeyiz. Bir de bu durumda yüzde 6-7 kur makası olunca tüm bunların altından kalkamayız” ifadelerini kullandı.

“Kur farkı desteği artırılabilir”

TOBB Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclisi Başkanı Şeref Fayat, rekabetçi olmayan kurla boğuşurken ihracatçılara yüzde 2 kur farkı vererek kısmen bir nefes verildiğini, ancak bu durumda bile yüzde 3-4 kur zararı yazıldığını söyledi. “Kurdan iki türlü sopa yiyoruz” benzetmesini yapan Fayat, “Hem o kuru kullanarak kendi içimizde maliyet tutturamadığımız için ihracat siparişi alamıyoruz, hem de hammadde ithalatçıları mevcut kurun üzerinde bir serbest piyasa kurundan dövizini alıp tedarikini yapmak zorunda kalıyor. Çok büyük bir açmaz var. Neresinden tutsanız kötü... İhracatçı dövizini alırken de satarken de zarar ediyor. Maalesef bunlar yönetilemeyen kurun bize yarattığı sıkıntılar” diye konuştu. Fayat, bu noktada ekonomi yönetiminin ihracat gelirinin yüzde 80’ini bozan ihracatçılara kur farkı olarak yüzde 2 oranında verdiği desteği yüzde 5-6’ya çıkarması gerektiğini savundu.

“İlave maliyet kalemi oluştu”

Çelik İhracatçıları Birliği (ÇİB) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Uğur Dalbeler de, makas zararının ihracatçı için sürdürülemez olduğuna işaret etti. Çelik sektörünün ihracatında ciddi sorunlar yaşandığını anlatan Dalbeler, buna kur makası da

eklendiğinde maliyetlerin daha da arttığını vurguladı. Dalbeler, “İhracatımız geçen yıla göre miktar ve değer bazında yüzde 40 geriledi. Rekabet gücümüz geçen yılın ikinci yarısından sonra hammadde ve enerji fiyatları nedeniyle olumsuz etkilendi. Son 3 aydır enerji fiyatları düşse de hala geçen yılın aynı döneminden pahalı. Uzakdoğu'ya pazar kaptırıyoruz. Tüm bu sorunları yaşarken bir de dövize erişimde ilave maliyet yükleniyoruz. Bu da işlerimize tıpkı enerji, işçilik, hammadde derken ilave bir maliyet kalem olarak biniyor. Bu makasın acile kapanması gerekiyor” ifadelerini kullandı.

“İhracatçıya pozitif ayrımcılık yapılmalı”

TOBB Plastik, Kauçuk ve Kompozit Sanayi Meclis Başkanı Yavuz Eroğlu, döviz alış-satışı arasındaki fark büyüdükçe kayıpların arttığına dikkat çekerek, bu makasın regülasyonlarla kapatılabileceğine değindi. Şu an seçime sayılı günler kaldığı için bu konuda bir hamle beklenmediğini söyleyen Eroğlu, ancak seçimden sonra ivedilikle bu sorunun çözülmesi gerektiğini kaydetti.

Türkiye'nin dövize ihtiyaç duyduğu bir dönemde kısıtlı kaynağın dövizini bu ülkeye getiren ihracatçılar lehine kullanılabilmesini belirten Eroğlu, “Seçim sonrasında acilen ekonomiye odaklanılmasını bekliyoruz. Regülasyonla bu alış-satış makası kapatılabilir. Bu noktadan kaynak sorun olabilir. Ancak ülke olarak döviz elimizde az ise ve dövizini bu ülkeye getiren de ihracatçı ise sınırlı kaynağın bir kısmını ihracatçıya ayırıp makası sıfırlanabilir. Kaynak sıkıntısı olsa bile yarın bu marj diğer işlemler için aynı kalsa da ihracatçı için düzeltilebilir. Çünkü Türkiye'nin şu an en çok ihtiyaç duyduğu şey ihracat. Bu nedenle hammadde ve ara malı almak zorunda kalan ihracatçıya piyasa şartları ne olursa olsun pozitif ayrımcılık yapılmalı. Akla yatkın olan kaynağın bu şekilde önceliklendirilmesi” diye konuştu.

%6-7

SERBEST PİYASADA DÖVİZ ALIŞ-SATIŞ FARKI

%2

DÖVİZİNİ BOZDURAN İHRACATÇIYA VERİLEN KUR FARKI

Kılıçdaroğlu'nun Cambridge Analytica suçlaması ne anlama geliyor?

CHP lideri ve Millet İttifakı Cumhurbaşkanı Adayı Kemal Kılıçdaroğlu, Twitter'dan "girişilecek pis işler" uyarısı yaparak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'u "Cambridge Analytica'cılık oynamak" ile suçladı. Altun ise Kılıçdaroğlu'na verdiği yanıtta, "Devletin kamu görevlilerini isim isim zikrederek hedef göstermesi kabul edilemez" dedi. Peki Cambridge Analytica nedir, ne anlama geliyor?

Fotoğraflar: AA

Millet İttifakı Cumhurbaşkanı Adayı ve CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Twitter hesabından yaptığı paylaşımda Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun için "Cambridge Analytica'cılık oynamak kapasitenizi aşar" ifadesini kullandı.

Kılıçdaroğlu bu paylaşımında, Altun ile iletişim başkanlığında yönetici olan bazı diğer isimlerin dark web olarak bilinen takibi güç sanal ağlar içinde "anlaşma" yapmaya çalıştığını belirtti.

Yaptığı paylaşımında "Son uyarımdır" diyen Kılıçdaroğlu, "Son 10 güne 2 gün kaldı. Ben son uyarımı yapayım. Fahrettin Altun, Serhat ve ekip arkadaşları Çağatay ile Evren; anlaşmaya çalıştığınız dark web dünyası, sizi yabancı istihbaratın eline

düşürür. Cambridge Analytica'cılık oynamak sizin kapasitenizi aşar çocuklar" ifadelerini kullandı.

Kılıçdaroğlu'na yanıt veren İletişim Başkanı Fahrettin Altun ise suçlamaları yalanlayarak "dezenformasyonla mücadeleyi öncelik haline getiren İletişim Başkanlığımızdan Sn Kılıçdaroğlu'nun rahatsız olması doğru yolda olduğumuzun göstergesidir" dedi.

Altun Kılıçdaroğlu'nun paylaşımında yer alan diğer isimlerin, başkan yardımcılarını ve bilgi işlem daire başkanı olduğunu ifade etti.

Kılıçdaroğlu birkaç gün önce de "Son 10 günde girişilecek en pis işleri biliyorum." açıklaması yapmıştı.

CAMBRIDGE ANALYTICA NEDİR?

BBC Türkçe'nin haberine göre; Cambridge Analytica skandalı 2018 yılında, 50 milyon Facebook kullanıcılarına ait verilerin usulsüz kullanıldığının ifşa olması ile patlak verdi.

Şirket, 'tüketici, takipçi, seçmen davranışlarını değiştirmek isteyen' iş dünyası ve siyasi partilere hizmet sunan bir veri analiz şirketi olarak çalışıyordu.

Zaman içinde kullanıcı verileri usulsüz şekilde elde edildiği belirlenen kişi sayısı 90 milyona yaklaştı.

Şirketin, ABD'de Donald Trump'ın başkan seçilmesinde ve İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkma (Brexit) süreçlerinde, seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülmüyordu.

Skandal İngiliz The Observer gazetesinin haberi ile gün yüzüne çıktı.

Gazete 2014 yılında 50 milyon Facebook kullanıcı profilinin İngiltere merkezli Global Science Research şirketi tarafından toplandığını yazdı.

Kullanıcı bilgileri bir kişilik testi ile elde edildi.

Testi yapmaları için ücret ödenen Amerikalılar ile bu kişilerin Facebook arkadaşlarının sosyal medya verileri ele geçirilmişti.

Süreçte, Cambridge Analytica'nın seçim sandıklarındaki tercihleri etkileyebilecek ve öngörebilecek güçlü bir yazılım kullandığı iddia edilmiş ve bu sistem 'tam teşekküllü propaganda makinesi' olarak tanımlanmıştı.

Şirketin yöneticisi olan Alexander Nix, "Demokratlar teknoloji devriminde öncülük

02.05.2023

ediyordu, veri analizleri ve dijital dünya ve Cumhuriyetçilerin rekabet etmekte başarısız olduğu alanlardı. Biz de bunu bir fırsat olarak gördük" demişti.

Şirket ise usulsüzlük yaptıkları iddialarını reddetmiş ve verilerin hiçbirinin ABD'de 2016'daki başkanlık seçimlerinde kullanılmadığını savunmuştu.

Facebook'un kurucusu ve yönetim kurulu başkanı Mark Zuckerberg, kullanıcı bilgilerinin izinsiz paylaşılmasıyla ilgili süreç içinde ABD Kongresi'nde ifade verdi ve özür diledi.

Şirkete tarihi bir miktar olan 5 milyar dolar ceza kesildi Cambridge Analytica şirketi de kapatıldı.

Çoban Mehmet'in ve genç çiftçilerin sorunları, çözüm önerileri

Ali Ekber YILDIRIM

02 Mayıs 2023 Salı

Antalya Kumluca'da 26-29 Nisan tarihlerinde düzenlenen 26. Hasyurt Tarım Fuarı, Türkiye'nin en eski tarım fuarı olarak bilinir. Geçen sene olduğu fuarın ilk günü oradaydım.

Fuar'ın açılış günü sabah ilk uçakla İzmir'den Antalya'ya uçtum. Antalya'dan Kumluca Ticaret Borsası Meclis Başkanı Mehmet Özçetinkaya ile özellikle nar ve kiraz üretimi, ihracatı üzerine çok bilgilendirici bir sohbet eşliğinde Kumluca'ya ulaştık. Kumluca'da Ticaret Borsası Başkanı Fatih Durdaş ve Antalya Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Ali Çandır ile Kumluca Toptancı Hal'inde buluşarak sebze meyve piyasasını, fiyatları yerinde değerlendirdik.

Fuara büyük destek sağlayan Antalya Büyükşehir belediye Başkanı Muhittin Böcek ve Finike Belediye Başkanı Mustafa Geyikçi, Antalya Ticaret Borsası Başkanı Ali Çandır açılıştan sonra stantları tek tek gezerek bilgi aldı.

Açılıştan önce "Söz Genç Çiftçilerde" panelinde genç çiftçilerle buluştuk. Panelde yaşları 24-29 arası 5 çiftçi ile hem sorunları hem de geleceğe ilişkin beklentileri konuştuk.

Tarımla ilgili her gün yetkililer, iktidar, muhalefet partisi mensupları, sektör temsilcileri kendi bakış açıları ile açıklamalar yapıyor. Gençlerin sesine pek kulak verilmiyor. Gençler kırsalda, tarımda kalmıyor diye şikâyet ediliyor.

Yönettiğim panele konuşmacı olarak katılan genç çiftçilerin tarıma bakışını geleceğe ilişkin beklentilerini özetleyerek paylaşıyorum:

Herkes çoban olabilir, Yörüklük soydan gelir

Mehmet Çatalkaya (Kaş-Yörük/çoban, 24 yaşında): Hayvancılıkla uğraşıyorum. Yörük'üm. Çoban ile Yörük arasında ince bir fark var. Yörüklük soydan gelir. Bu

masadaki arkadaşlar tarımla uğraşiyor. Üretim yapıyor, çoban olabilir. Ama Yörük olamaz. Yörük olabilmesi için soyundan gelmesi lazım. Bu işi ne zamandan beri yapmaya başladın diye sorarsanız, Cenabı Mevla bu keçiyi yarattığında başına bizim sülaleyi vermiş. O zamandan bu yana bu işi yapıyoruz. Hayvancılığı seviyor muyuz seviyoruz. O çanın sesini duymadan, kimisine pis kokar, biz o kokuyu almadan yaşayamayız.

Devletin koruduğu kurt benim keçilerimi yiyor

Ama bizim ciddi sorunlarımız ve sıkıntılarımız var. Ben sorunları anlatıp çözümleri de söyleyeceğim. Bizim hayvancılıkta 7 tane bilemedin 8 tane sorunumuz var.

Sorunlarımızdan biri kurt. Yerel halk canavar diyor. Benim 250 keçim var. 2008 yılından bu yana 500 keçimi canavar yedi. Ben aynı zamanda Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Enerji Sistemleri bölümünü bitirdim. Babam çağırdı geri geldim. Burada aynı zamanda milli parklarda çalışıyorum. Onun dışında da malcılıkla uğraşıyorum. Devlet diyor ki kurdu vurmak yasak, koruma altında. Benim malımı yiyor. Devletin koruduğu bir mahlûkat benim malımı yiyor. Devletin bu durumda benim zararımı karşılaması lazım. TARSİM'e sigorta yaptırsak hayvan başına 750 lira bedeli var.

Hayvan sayısına göre devlet Bağ-Kur primlerimizi ödesin

Sosyal bir güvence yok. Örnek veriyorum. Bağ-Kur ayda olmuş 3 bin lira. Hayvancılık, Yörüklük denilen iş aile mesleği... Bir kişi tek başına bu işi döndüremez. Yaşlı-çocuk bütün ailenin bu işin içinde olması lazım. Biz 5 kişilik bir aileyiz. Bağ-Kur aylık 3 bin lira, 12 ay 36 bin lira yapar. Beş kişiyi hesaplarsak 180 bin lira eder. Türkiye'de herkes hayvancılık bitiyor, hayvancılık bitiyor diyor. Bunu söylemek basit. Ben de söylüyorum. Hayvancılığı bırakacağım. Devletin bana şunu söylemesi lazım ya kardeşim boş yere bir sürü milyonlarca lira para harcanyor. Bir doktor çıkıyor ben hayvancılık yapacağım diyor. Malın m'sinden anlamayan adam milyonlarca lira kredi çekiyor. Sonra yapamadım deyip kredinin hibenin de üstüne yatıyor. Hayvancılıktan anlayan benim. Devlet için bir aile için 180 bin lira para mıdır? Bence hiçbir para değil. Her şeyi de geçtim şöyle bir sitem uygulamalı; devlet demeli ki kardeşim 150 anaç keçin olursa aileden bir kişinin sigortası bana ait. Eğer 250 yaparsan iki kişinin sigortası bana ait, 350 yaparsan 3 kişi. Sayılar çok önemli değil. Şu anda devlet bunu yapsa hayvancılık şaha kalkar. Adam gidip belediyede, otelde çalışacağına keçi bakar, hayvan bakar.

İlkokuldan itibaren "Oku kurtar kendini" deniliyor

Aile kurmak. Yörükler, çobanlar olarak bizleri su değirmenine benzetebilirsiniz. Su değirmeninin dönmesi için ne lazım, su. Su akacak ki çark dönsün. Bakıyorum, ben ilkokula girmişim. Babam kulağıma eğilip "oğlum oku kurtar kendini". Liseye gitmişim, üniversiteye gitmişim yine aynı "oğlum oku kurtar kendini". Şimdi bir ailede işin devam etmesi için yani değirmenin çalışması için su gerekiyor ya, su burada nesli temsil ediyor. Bizim bu işi sürdürmemiz için babamızın "oku ama sonra gel bu işini

sürdür” demesi lazım. Ama kurtar kendini diyor. Kurtuluş nereden olur? Izdırap çektiğin bir yerden kurtulmak istersin. Ben çobanları geziyorum, hiçbiri çocuklarına rahatımız iyi bu işe devam etsin demiyor. Bu çobanlığı devam etmek istiyoruz diyen birini bulursanız ben o adamın elini öpmek istiyorum.

Yaban keçisi kadar değerim yok mu?

Devlet yaban keçilerini nesli tükeniyor diye koruma altına almış. Oraya belli bir personel koymuş korumaya çalışıyor. Ben de diyorum ki ben Yörük’üm benim de neslim tükeniyor, beni de koruma altına alın. Yani benim bir yaban keçisi kadar değerim yok mu?

Bir zengine sorsanız para sadet, mutluluk getirmez der. Ama para, parasızlıktan doğan mutsuzluğu, huzursuzluğu da önler. Hayatımız ekonomi. Bu işi devam ettirmemiz için iki tane ana unsur gerekir. Birincisi işi beğenmezsin ama kardeşim parası iyi bunun. Ben 10-15 sene bu işi yapayım evi barkı alayım sonra bırakır kurtulurum dersin ve yaparsın. İkincisi işin parası yerinde değil ama huzuru yerindedir. Huzurumu bozmayayım diye devam edersin. Dönüp bakıyoruz hayvancılığa ne parası yerinde, ne de huzuru var. Ben bu işi nasıl yapayım Ali abi? Acilen önlemlerin alınması lazım.

Hayvanı besliyorum ama satamıyorum, kestirecek yer yok

Keçi yetiştiriyorum. Ama keçiyi kestirecek bir yer yok. Bir adam domates üretir, biber, turunçgil üretir. Fiyatı kötü olabilir ama bir kasa domatesi Kumluca Hali’ne götürüp satabilir orası almazsa Finike’ye götürür ama sonunda satar. Ama bizde şöyle bir şey var. Biz malı üretiyoruz ama satamıyoruz. Burada iş yine devlete kalıyor. Hep devletten bir şey istiyoruz gibi görünüyor. Biz devleti babamız olarak görüyoruz. Devlet bize alım garantisi vermeli. Yani devlet demeli ki senin 150 keçinin 75’ine ne olursa olsun ben alım garantisi veriyorum. Demre’ye de açıyorum bir kesimhane ve yılın 365 günü malını yetiştir getir kestir demesi lazım. E bize Burdur’dan kasap gelecek de onun arabasına kurban vadeli, yılbaşı vadeli malımı yükleyeceğim ondan sonra adam parayı ödemeyecek ve serf sefil olacağız.

Bu sorunlar olmasa biz elde ettiğimiz ürünlerle ilgili çalışmalar yaparız. Ama sorunlardan buna sıra gelmiyor. Toroslar’dan taa İzmir’e kadar bu dağlar keçi için uygun. Ama çobanlar işi bırakıyor. Dağlar boşalıyor. Buna çare bulunmazsa yarın bu iş tamamen yok olacak.”

Üretici kimyasallar nedeniyle kanser riski ile karşı karşıya

Şerife Sıkıcıoğlu (Demre- sera domatesi üreticisi, 28 yaşında): Girdi maliyetleri çok yüksek olduğu için çiftçi olarak işe eksiyle başlıyoruz. Tam para kazanacağımız zaman fiyatlarda bir çöküş yaşanıyor. Geçenlerde dolmalık biber hasadı yaptım. Ton başına 23 bin lira para kazanacağımı hesaplamıştım. Ama o gün fiyat da şok düşüş oldu ve tonda 15 bin lira zararımız var. Bu nedenle girdileri karşılayamaz duruma geldik.

Fiyatı kim belirliyor? Biz biberi toptancı haline veriyoruz ve orada kaderimiz belirleniyor. Bir gece de ne değişmiş olabilir ki bizim biberin fiyatı bu kadar düşmüş olsun. Bir açıklama bekliyorum ama açıklamada yok.

İklim değişikliğine bağlı olarak sıcaklıklar artıyor. Biyolojik mücadele yetersiz olunca veya yapılamayınca herkes kimyasal ilaçlara yükleniyor. Üretici bu kimyasallar nedeniyle kanser riskiyle karşı karşıya kalıyor. Bu nedenle çiftçilere yıpranma hakkı tanınarak erken emeklilik getirilmesi gerekir. Kadınlarımız ve gençlerimiz sosyal güvencesiz çalıştırılıyor. Buna da çözüm getirilmesi lazım.

Tüketici çok kazandığımızı zannediyor

Emre Çetin(Demre'de biber üreticisi, 24 yaşında): Biz de aileden çiftçiyiz. Biber üretiyoruz. Girdi maliyetleri çok yüksek olduğu için üretici olarak para kazanamıyoruz. Ama dışarıdan çok para kazandığımız zannediliyor. Bizim kaderimiz bazen bir gecede değişiyor. Bir anda fiyat değişiyor. Ürünü topluyoruz, almıyorlar. İhracat yok diyorlar. Fiyat düşünce de zarar ediyoruz. Biz de bu işi bırakacak noktaya geldik.

Girdi maliyetleri yüksek olunca hep eksiye gidiyoruz artıya geçemiyoruz. Para kazanabilsek devam ederiz. Üretmek isteriz. Bizim istediğimiz tek şey emeğimizin karşılığının fiyatlara yansması. Tüketiciler mikrofon uzatıldığında “biber, domates çok pahalı” diyerek bizim kazandığımızı düşünüyorlar. Ama yok öyle şey. Domates var burada bizde 10 lira markette 30 lira. Marketteki 30 lira olan domatesi ben burada ikinci kalite diye satmıyorum. Çürümüş, sapı yok, kurumuş. Bizim çok kazandığımızı düşündükleri için bizi suçluyorlar. Biz 9 dönümde üretim yapıyoruz. Karın tokluğuna çalışıyoruz.

Girdi fiyatlarının uygun olması

Orhan Gök (Kumluca, serada domates üreticisi, 26 yaşında): Ben sorunlardan çok çözümleri konuşmak istiyorum. Bizim üretime devam edebilmemiz için girdi fiyatlarının uygun hale getirilmesi lazım. Çünkü yaptığınız işten geçiminizi sağlayamıyorsanız bu işi yapmanın hiçbir anlamı kalmıyor.

Genç çiftçi arkadaşlarımız bu işi yaparken geçimini sağlamak için çalışıyor. Devletin seracılara, sera yapımında daha fazla destek sağlaması gerekir.

Biz genç üretici olarak ailemizden farklı olarak üretimin, ürünün kalitesi açısından farklı bir yöntem deneyebiliriz. İşçilik, ilaçlama konusunda bir tık farklı şeyler yapabiliriz. Ama biz piyasayı ne kadar takip edersek edelim birileri bu piyasayı zaten belirliyor. Bir ton domatesten 100 bin lira kazanırım diye düşünürken yarın çöpe de dökülersin.

Sulamada kapalı sisteme geçilmeli

Salih Can Karakaya (Finike, Turunçgil üreticisi, 29 yaşında): Bu bizim ata mesleğimiz. Biz geçinmek için üreticilik yapıyoruz. Normalde biz de isteriz yaptığımız işi severek, gönülden yapmayı ama girdi maliyetleri çok yüksek. Akaryakıt olsun,

sulama maliyetleri olsun canımızı yakıyor. Su saatine geçen sene 125 lira ödüyorduk bu yıl 270 liraya çıktı. Ürünün getirisi az, gideri çok. Üstesinden gelmeye çalışıyoruz. Bizden sonra gelecek olanlara “sen bu işi yürüt” diyecek bir şey yok.

Bu bölgede bahçelere, portakala, narenciyeye mermer ocakları çok zarar veriyor. Portakal toz nedeniyle çok zarar görüyor.

Sulamada kapalı sisteme geçilmesi lazım. Açık sulamada dönüm başına para ödendiği için adam suyu salıp gidiyor. Nasıl olsa dönüme para ödüyorum diye suyu tasarruflu kullanmıyor. O'nun fazladan kullandığı su iki gün sonra bize sıkıntı yaratıyor. Her tarafa damlama sistemlerine geçilmeli. Ödemeler hasat sonrasında olmalı. Biz kapalı sistem kullanıyoruz faydasını da görüyoruz.

Bu işi yapmazsak ne yapabiliriz?

Yapmama gibi bir alternatifimiz yok. Bu iş bizi ilerletsin çok para kazanalım diye değil de sadece karnımızı doyursun yarına Allah kerim diyoruz. Çünkü yatırım yapacak bir şey kazanamıyorsun. Bu yıl portakal dalında kaç liraydı. En fazla 5-5,5 lira. Şimdi ben bunu nasıl üretip de para kazanacağım. Bir evin iki oğluyum, ben evliyim. Arkamdan kardeşim var. Biz bu bahçeden nasıl iki aileyi geçindireceğiz? Bu 12 dönümde sulaması, ilacı, bakımı, toplanması, gübrenmesi yazlık, kışık ilaç gübre. Birçok giderim var. Bu sene nar ve portakalı 280 bin liraya verdim. Yalan yok 180 bin lira masraf yaptım, geriye kalanla gelecek sezona hazırlık mı yapayım, evin ihtiyaçlarını mı karşılayayım, yatırım mı yapayım?”

Özetle, gençler tarımda kalmak, üretim yapmak istiyor. Ancak para kazanacakları bir üretim olsun istiyorlar. Sosyal güvenceleri olsun, asgari geçim sağlayacakları bir yaşam standardı olmasını istiyorlar. Sorunları da çözümleri de biliyorlar. Onların sesine kulak verilmeli. Özel Kumluca Teknokent Koleji Tarım Bölümü öğrencileri ve öğretmenleri de paneli ilgiyle izledi. Konuşmacı ve dinleyici gençleri görünce bir kez daha gençlere tarımı sevdirmek ve üretimde tutmak için daha çok çaba göstermemiz gerektiğini gördük.

Faiz düşerken iç borç rekor kırıyor; demek ki bir yerde yanlışlık var

Alaattin AKTAŞ

02 Mayıs 2023 Salı

✓ İç borç stoku Ocak 2003-Ağustos 2021 döneminde, yani 224 ayda 1 trilyon 19 milyar lira arttı.

✓ Stok, Eylül 2021-Mart 2023 döneminde, yani son 19 ayda ise 1 trilyon 64 milyar lira arttı.

✓ Ya bir de faiz indirmeseydik değil mi, o zaman halimiz ne olurdu? Yoksa tam tersine bu artışı faizi indirdiğimiz için mi yaşadık?

Hani 2021'in 23 Eylülünden itibaren bir faiz indirme furyası başlattık ya... Bu indirimler sayesinde bütün faizlerin gerileyeceğini ve buna bağlı olarak enflasyonun da düşeceğini ileri sürdük ya... Enflasyon düşmek bir yana zirve yaptı ya... Faiz indirimi enflasyonun gerilemesini sağlamayınca (sağlayamazdı zaten) bu sefer de **“Faiz indirilmeseydi Hazine'nin iç borç yükü çok daha fazla artardı, onu frenledik”** diyenler çıktı ya...

Onlara bir tavsiyede bulunalım. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın web sayfasını biraz karıştırıp Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü istatistiklerine baksınlar. Acaba orada iç borç yükünün azaldığını mı görecekler, yoksa tam tersine bir artış yaşandığını mı?

Hadi bir kolaylık yapıp biz söyleyelim...

Baş döndüren artış

Hazine'nin iç borç stoku, faiz indiriminin başladığı Eylül 2021'den önceki son veriye göre Ağustos 2021'de 1 trilyon 169 milyar lira düzeyindeydi. Son veri bu yılın mart ayı sonundaki durumu gösteriyor. Nereye mi gelinmiş!

Mart sonundaki iç borç stoku tam 2 trilyon 233 milyar lira.

02.05.2023

Türkiye'nin iç borç stoku Cumhuriyet tarihi boyunca Ağustos 2021'e kadar 1 trilyon 169 milyar liraya gelmiş. Aradan 19 ay geçmiş, bu tutara 1 trilyon 64 milyar lira daha eklenmiş.

Yıllar yıllar boyu ancak 1 olan borç stoku, sonraki 19 ayda neredeyse 1 daha artış gösterip 2'ye çıkmış.

Takdir edilmeyecek gibi değil; büyük başarı doğrusu!

Bu iktidar dönemindeki seyir

Peki AKP döneminde ne olmuş, ona da bakalım.

İç borç stokunda sahip olduğumuz ilk veri Ocak 2003'e ait. O tarihteki iç borç stoku 155 milyar lira. Yani AKP iktidarının iç borç stokunu 2002 sonunda 150 milyar lira civarında devraldığını varsaymak pek yanlış olmasa gerek.

2002 sonunda 150 milyar lira civarında devralınan iç borç stoku 18.5 yılı aşkın bir sürede 1 trilyon 19 milyar lira kadar artmış ve Ağustos 2021'de 1 trilyon 169 milyar liraya gelmiş.

Ağustos 2021'den sonra AKP kendini bile aşmış! On dokuz yıla yakın bir zamanda 1 trilyon 19 milyar lira artırılan iç borç stokuna, sonraki on dokuz ayda 1 trilyon 64 milyar lira eklenmiş.

Sayılar çoğaldı ve karıştı değil mi, özetleyelim:

- Aralık 2002'deki stok 150 milyar lira.
- Sonraki 224 aydaki artış 1 trilyon 19 milyar lira.
- Devamındaki 19 aydaki artış ise 1 trilyon 64 milyar lira.

Nasıl, iyi değil mi!

Faiz indirimi işe yaramış değil mi!

Ya bir de faiz indirilmeseydi halimiz ne olurdu diyorsunuz değil mi!

Peki "**Bana ne Hazine'nin borç artışından ben mi ödüyorum**" da diyor musunuz?

Hani çok eskilerde kalan "**Ödediğiniz vergiler size yol, su, elektrik olarak dönecek**" diye bir söz vardı ya... İşte ödediğiniz vergiler bu borcun faizine gidiyor, o yüzden size dönen bir şey yok!

Bankalara 'döve döve' kağıt satılmasaydı...

İç borç stokuna ilişkin verilerde tek sorun borcun çok hızlı artması da değil ki...

Bir ara sıfırlanan dövize endeksli iç borç yine başımıza bela oldu. Bu yılın mart ayındaki 2.2 trilyon lira düzeyindeki iç borcun dörtte bir oranındaki 545 milyar liralık kısmı dövize endeksli.

“Faizi düşürdüm” diye övünüyorsunuz ama tutup iç borcu dövize endeksli alıyorsunuz! Çünkü başka çare yok, borç bulamıyorsunuz.

Yine faizi düşürmekle övünürken TÜFE'ye endeksli borçlanıyorsunuz. Borç veren de kendini garantiye almak istiyor.

Son dönemde sabit faizli borcun stok içindeki payı artıyor. Bu da bankalara adeta “döve döve” sabit faizli ve uzun vadeli kağıt satılmasından kaynaklanan bir durum. Acısı sonra çıkacak. Bu kağıtlar bir şekilde geri alınacak, yerine daha makul kağıtlar verilecek.

İç borcun yirmi yıllık seyri (Milyar TL)

	Türk Lirası cinsi				Dövize endeksli			Genel toplam
	Toplam	Sabit faizli	Değişken faizli	TÜFE'ye endeksli	Toplam	Sabit faizli	Değişken faizli	
2003	152	69	65	18	43	16	26	194
2004	185	95	72	18	39	21	19	224
2005	207	101	87	18	38	10	28	245
2006	217	111	88	18	35	10	25	251
2007	229	117	90	22	26	11	15	255
2008	252	126	104	22	23	14	9	275
2009	313	145	130	38	17	10	7	330
2010	347	170	124	53	5	5	0	353
2011	365	189	112	64	4	4	0	369
2012	387	202	108	76	0	0	0	387
2013	403	212	95	96	0	0	0	403
2014	415	235	79	101	0	0	0	415
2015	440	256	84	99	0	0	0	440
2016	469	279	83	107	0	0	0	469
2017	535	348	67	120	0	0	0	535
2018	580	371	74	135	6	5	1	586
2019	669	402	94	172	87	62	25	755
2020	794	401	142	251	266	191	75	1.060
2021	933	436	206	292	388	260	128	1.321
2022	1.392	723	272	398	513	322	192	1.905
2023-3	1.688	925	362	401	545	332	213	2.233

Stratejik bir konu: Türkiye’de sığır ithalatı

Serbest Kürsü

29 Nisan 2023 Cumartesi

Prof. Dr. Metehan YILGÖR

TOBB Balıkesir İl Akademik Danışmanı

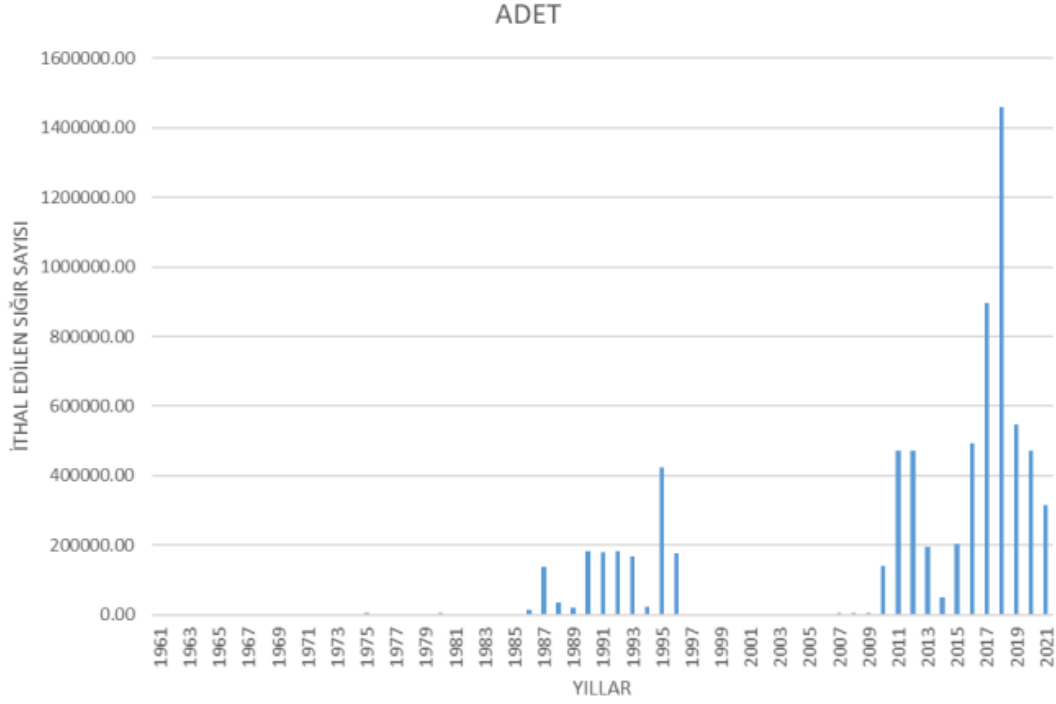
Çoğumuz kıymanın kilosunun kaç lira olduğunu günlük takip etsek de satın aldığımız kıymanın kasaba gelene kadar geçen süredeki hikâyesini bilmiyoruz. Kırmızı et ve süt fiyatlarındaki artışın neden olduğu sorunları, sayıları günümüzde çok az kalan ve her geçen gün daha da azalan et ve süt üreticilerimiz ile sizin için görüştüm.

Kıymanın ve sütün hikâyesi

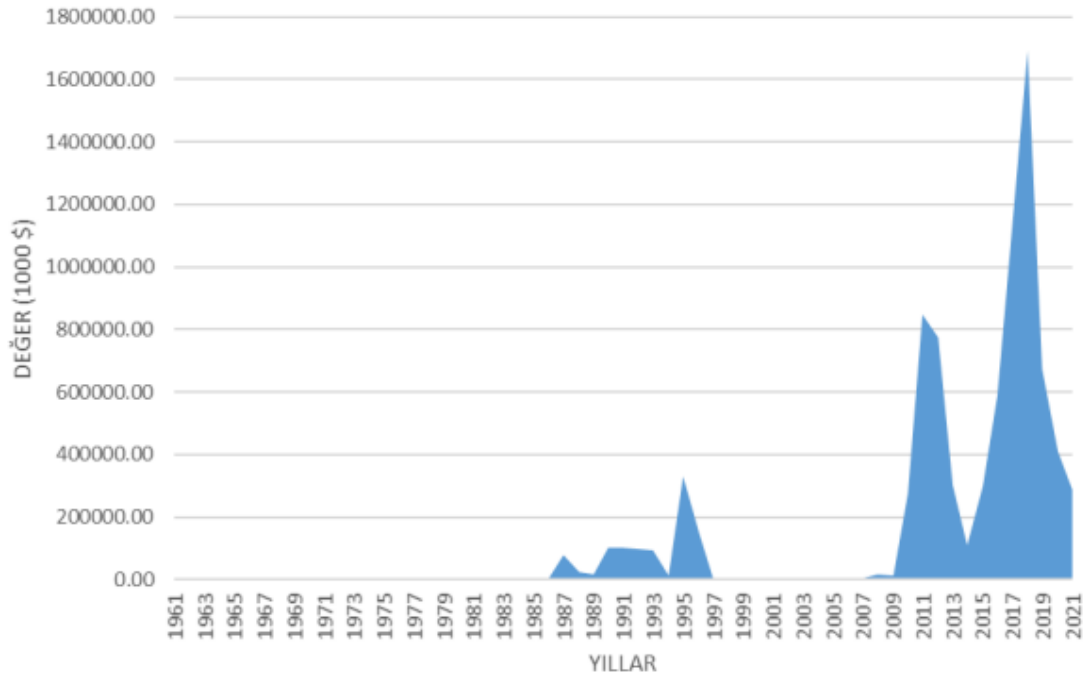
Sığır olarak ifade ettiğimiz büyükbaş hayvanların dişilerine, doğduktan 6 aylık olana kadar buzağı, 6-15 aylık dönemde dana, doğum yapmamış yavruya düve, 2 yaş ve üzerinde olanlarına ise inek denilmektedir. Eğer sığır erkek ise 0-6 aya kadar buzağı, 6-15 aylık ise dana, 15 ay-2 yaş aralığında ise tosun, 2 yaş ve üzeri ise boğa, kısırlaştırılmış boğaya ise öküz denilmektedir. Bizim kıyma isterken söylediğimiz dana kıyma, erkek dana kıymadır.

Türkiye, Dünya Tarım Örgütü’nün (FAO) istatistiklerine göre 2010-2021 yılları arasında 5 milyon 712 bin 167 adet sığır ithal etmiştir. Bunun mali değeri 7 milyar 416 bin 452 dolardır. Bu hesaplama karkas eti de dâhil ettiğimizde doğal olarak rakam daha da artmaktadır. Kendi köylümüzü desteklemek varken bu kadar sığır ithalatına gerek var mıdır?

Aşağıdaki grafikte 1961-2021 yılları arasında ithal edilen büyükbaş hayvan sayıları gösterilmektedir.(FAO)

Aşağıdaki grafikte 1961 – 2021 yılları arasında ithal edilen büyükbaş hayvanların dolar bazlı ekonomik değerleri gösterilmektedir.(FAO)

Bugün büyükbaş (sığır) üreticilerimiz iki temel sorunları olduğunu ifade etmektedirler:

- 1) Girdilerinin pahalı olması
- 2) İstikrarsız piyasa

Köylerde yaşayan üreticilerimize girdilerin pahalı olması ne demek diye sorduğumuzda çok net bir şekilde matematiksel hesaplamalar ortaya koymaktadırlar.

Üretici: 'Bir ineğin 30 kg süt vermesi için 15 kg yem + 2 kg yaşam payı yem vermek gerekmektedir. Bir ineğin toplam 17 kg yem yemesi gerekmektedir'.

Bir inekten günlük 30 litre süt alabilmek için, yem + saman + silaj + kuru ot + arpa + buğday + su + elektrik + bakıcı masrafı + kemre temizleme masrafını da eklememiz gerekmektedir. Üreticimiz şu ifadenin belirtilmesini ısrarla istemektedir: Bu rakamlar sadece Mart 2023 için geçerlidir, çünkü rakamlar sürekli değişmektedir.

Şu anda samanlıkta 1 adet balya (saman) fiyatı 100 TL'dir (1 adet balye ortalama 25 kg'dır). Eğer bu balyayı satın alıyorsanız, yani dağ bölgesinde iseniz bir adet balyanın fiyatını 140 TL olarak söyleyebiliriz.

- 1 inek 3 günde 1 balya saman yemektir. Tüketimin ayda ortalama 90-100 balya olduğunu söyleyebiliriz.

- 1 inek günde 10 kg yem yemektir. 1 çuval süt yemi 50 kg ve fiyatı şu anda 400 TL'dir. Günlük süt yemi maliyetimiz 80 TL'dir.

- 1 inek 1 günde 15 kg silaj yemektir. 1 kg silaj 2 TL'den günlük maliyetimiz 30 TL'dir.

10 inek için aylık maliyetimiz;

- **Yem maliyeti:** 17 kg yem X 8 TL / gün X 10 inek X 30 gün = 40.800 TL

- **Silaj maliyeti:** 20 kg silaj X 2 TL / kg X 10 inek X 30 inek = 12.000 TL

- **Saman maliyeti:** 3 kg saman / gün X 6 TL / gün X 10 inek X 30 gün = 5.400 TL

- **Elektrik maliyeti:** 40 TL / gün X 30 gün = 1.200 TL

- **Su maliyeti:** 15 TL / gün X 30 gün = 450 TL

- **Bakıcı maliyeti:** 12.000 TL / ay

- **Veteriner:** 1000 TL / ay

- **Toplam Maliyet = 71.650 TL**

- **Süt getirisi:** 10,65 TL / litre X 30 kg süt X 10 inek X 30 gün = 95.850 TL

- 95.850 / 71.650 = 1,34 kat

Çiftçimiz toplam gelir ile toplam maliyet arasındaki yaklaşık 1,34 kata iyi demektir. Neden diye sorduğumuzda, "daha önce 1 kg yem 1 litre süte karşılık geliyordu, hiç yoktan iyidir" ifadesini kullanmaktadır.

Üreticimiz son 6 aydır para kazanmaya başladıklarını yani hayvancılığın tekrar canlanmaya başladığını, fakat ne hikmetse Ocak ve Şubat aylarında 12 TL olan süt fiyatının Mart ayında 11 TL'ye düşürüldüğünü ifade etmiştir. Bu maalesef üreticiler için oldukça olumsuz bir durumdur. Üretici 1 kg süt ile 2 kg yem alabilsin ki hayvancılık tam anlamı ile desteklenmiş olsun.

Çiftçimiz şöyle bir örnek verdi: 7 – 8 sene önce yemin çuvalı (50 kg) 85 TL iken 1 kg yem 0,58 TL idi. Sonrasında yem fiyatları birden artmakta ve hayvancılık zarar etmeye başladı. Şimdi yemin çuvalı 400 TL, 1 kg yem 8 TL ve sütün litresi 11 TL'dir.

Sorumuz şudur? Elimizdeki paramızı Brezilya çiftçisine vererek Brezilya çiftçisinin kalkınmasına mı yardımcı olmak istiyoruz? Bunun yerine, son 6 ayda artan kâr üretici lehine daha da yükseltilerek üreticinin desteklenmesi gerekmez miydi?

Şubat 2023'te 12 TL olan süt fiyatı Mart 2023'te neden 11 TL'ye düşürülmüştür? Süt fiyatının düşmesi için girdi maliyetlerinin de azalmış olması gerekirdi. Girdi maliyetlerini düşürmeden süt fiyatlarının azaltılmasının üretici lehine bir karar olmadığı kanaatindeyiz. Bunun yerine öncelikle üreticinin kazancının artırılması gerektiğini düşünüyoruz, çünkü sadece istikrarlı bir piyasada insanları üretime teşvik edebilirsiniz. Süt fiyatları bu şekilde düşmeye devam ederse son 6 ayda biraz umudu artan üreticinin tekrar morali bozulacak, et ve süt üreticileri hayvanlarını kesime göndermeye devam edeceklerdir.

Günümüzde et ve süt üreticileri iki olumsuz durumla karşı karşıyadır. Türkiye'deki mevcut sığır sayısı 17 milyon iken Brezilya'nın 420 milyon adet sığırı bulunmaktadır. Brezilya'dan sığır ithal edilmesi Türkiye'deki sığır yetiştiriciliğini azaltmakta ve üreticiyi zor durumda bırakmaktadır. İkinci olumsuz durum ise, şu sıralar herkesin medyadan takip etmekte olduğu yapay et üretimidir. Yapay etin hem üretimi hem de tüketimi tartışmalı bir konu olmakla birlikte Türkiye'deki sığır yetiştiriciliğinin geleceği açısından yakından takip edilmesi gereken bir konudur.

Günümüzde ve gelecekte ülkeler için tarım ve hayvancılık artık stratejik bir konu değil bir beka sorunudur. Makro ölçekli işletmeler günümüzde tabii ki gereklidir. Destekleyelim! Fakat, 2012 ve 2013 yıllarında zirai krediler ile hayvancılığa yatırım yapan işletmelerin en ufak krizde sahayı en önce terk edenler olduğunu bilelim ve yüzyıllardır bu milletin kahrını çekenlerin mikro ölçekli işletmeler yani köylülerimiz olduğunu, köylüyü tekrar milletin efendisi yapmak için elimizden geldiğince çaba harcamak mecburiyetinde.

Yeni ekonomi yönetimini yoęun mesai bekliyor

Naki BAKIR

02 Mayıs 2023 Salı

Seçimde iktidar değişsin-değişmesin, görevi devralacak yeni ekonomi yönetiminin önünde 10 madde olacak.

Son dönemlerde bozulma sinyali artan makro ekonomik göstergeler nedeniyle, 14 Mayıs sonrası iş başına gelecek yeni ekonomi yönetimini zorlu bir mesai bekliyor. Pandemiden bu yana yaşanan dalgalanmalar, küresel riskler, başta faizde olmak üzere içeride tartışma yaratan bazı radikal politikalar ve şubat ayında yaşanan depremlerin de etkisiyle ekonomide yeni döneme ağır bir tablo devrediliyor.

14 Mayıs seçimlerinde iktidar değişsin-değişmesin, görevi devralacak yeni ekonomi yönetiminin acil neşter vurması gereken alanların başında enflasyonist sürecin/hayat pahalılığının önüne geçilmesi, hızla büyüme eğilimindeki dış ticaret ve cari işlemler açıklarının kontrol altına alınması, faiz ve uzun süredir baskılanan kurlarda denge ve istikrarın sağlanması, rezervlerdeki erimenin önüne geçilmesi, kamu mali istikrarı sağlanarak büyüyen bütçe açığının dizginlenmesi geliyor.

TÜRKİYE YENİ BİR SEÇİME GİDERKEN MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER			
	2022 Gerçekl.	2023 Hedefi	Son Durum (*)
ENFLASYON			
TÜFE	64,3	24,9	50,5
Yİ-ÜFE	97,7	V.Y.	62,5
MİLLİ GELİR			
GSYH Büyümesi (%)	5,6	5,0	V.Y.
GSYH (Milyar TL, Cari fiyatlarda)	15.006,6	18.654,0	V.Y.
GSYH (Milyar \$, Cari fiyatlarda)	905,5	867,0	V.Y.
Kişi başına milli gelir (GSYH, \$)	10.655	10.071	V.Y.
\$/TL (Ağırıklı ortalama)	16,57	21,52	18,96
İŞSİZLİK ORANI (%)			
Dar tanımlı	10,3	10,4	10,0
Geniş tanımlı	21,4	V.Y.	23,4
DIŞ TİCARET			
İhracat (Milyar \$)	254,2	265,0	255,7
İthalat (Milyar \$)	363,7	345,0	373,4
Diş Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-109,5	-80,0	-117,7
Cari işlemler dengesi (Milyar \$)	-48,8	-22,0	-55,4
Cari açık /GSYH (%)	-5,4	-2,5	-6,4
TOMB REZERVLERİ (Milyar \$)			
Brüt	128,8	H.Y.	161,1
Net	27,6	H.Y.	8,3
Swaplar hariç net	-43,5	H.Y.	-49,5
BORÇLAR			
Ülke dış borcu (Milyar \$)	459,0	H.Y.	V.Y.
Bir yıl içinde geri ödenecek d. borç (Milyar \$)	190,2	H.Y.	196,3
Merkezi yönetim borç stoku (Milyar TL)	4.033,2	H.Y.	4.487,0
Bireysel borçlanma (Milyar TL)	1.530,0	H.Y.	1.903,1
BÜTÇE (Milyar TL)			
-Gelirler	2.802,4	3.810,1	2.994,6
Vergi geliri	2.353,3	3.199,5	2.529,2
-Harcamalar	2.941,4	4.469,6	3.414,5
Faiz ödemeleri	310,9	565,6	326,7
-Denge	-139,1	-659,4	-419,9
Faiz dışı denge	171,8	-93,8	-93,2
*İşsizlik ve bir yılda geri ödenecek dış borç çubuk, enflasyon ile merkezi yönetim borçları mart sonu,			

Yeni yol haritası

Gelinen aşamada Türkiye, dünyada 193 ülke arasında en yüksek enflasyona sahip ve parası en çok değer kaybeden ilk 10 ülkeden biri. Vadesi gelen dış borç geri

ödemeleri ve cari açık finansmanı dolayısıyla ihtiyaç duyulan yüksek hacimdeki dış kaynak ve yatırım girişlerinin önünün açılması en öncelikli konuyu oluşturuyor.

Ekonomi çevrelerinde, ekonomide güçlü bir yeni yol haritası belirlenmesi, ülke risk primini düşürecek, kredi notunu yükseltecek etkili yapısal reform programlarının ivedi biçimde uygulamaya konulması, dış piyasalarda güveni sağlayarak kaynak akışının sağlanması gerektiği ifade ediliyor.

Türkiye'nin 11 ilinde büyük can ve mal kaybına yol açan Kahramanmaraş merkezli depremlerin ekonomiye etkisiyle yılın ilk üç ayında 250 milyar lira ile rekor bir açık verildi. Ocakmart döneminde bütçe harcamaları geçen yılın eş dönemine göre yüzde 82,7 artarken, aynı dönemde bütçe gelirinde artış yüzde 31,9'da kaldı.

Mart sonu itibarıyla son bir yılda ise kümülatif gelir 2 trilyon 995 milyar, harcama ise 3 trilyon 415 milyar lira oldu ve 420 milyar liralık bütçe açığı oluştu. Faiz ödemelerinin 327 milyara ulaştığı bu dönemde 93 milyar liralık da faiz dışı açık verildi. Orta Vadeli Program'da bu yılın tümü için 659 milyar lira hedeflenen bütçe açığının, depremin yol açtığı ek maliyetler ve ekonomideki genel gidişat dolayısıyla 1 trilyon lirayı aşabileceği belirtiliyor. Kurların baskılanması nedeniyle Türkiye'nin ihracat artışı hız kesti. Özellikle tekstil, giyim sektörlerinde ihracat artık artmaz oldu.

Kur enflasyon kadar artmadığı için ihracatçıların maliyetlerini fiyatlarına yansıtmak zorunda kalmaları, dış pazarlarda müşteri kaybına yol açtı. Mart sonu itibarıyla son bir yıldaki kümülatif ihracat ve ithalat hacmine göre ise bu dönemde 118 milyar dolar açık verildi. OVP'de bu yılın tümü için 105 milyar dolarlık dış ticaret açığı öngörülmüştü. İlk çeyrekteki ivmenin devamı durumunda yılın tümündeki açığın bunun çok üzerinde gerçekleşeceği görülüyor.

Program'da bu yılın tümü için 22 milyar dolarla GSYH'nin yüzde 2,5'i düzeyinde bir cari işlemler açığı öngörülürken, yılın daha ilk iki ayında 18,8 milyar dolar açık verildi. Şubat sonu itibarıyla son bir yıldaki cari açık ise 55,4 milyar dolarla bu yıl için öngörülen GSYH'nin yüzde 6,4'ü düzeyine ulaştı.

Bir diğer risk alanı: Borçlar

2022 sonu itibarıyla toplam dış borcu 459 milyar dolar olan Türkiye'nin, kamu ve özel sektörüyle gelecek bir yıl içinde yapması gereken dış borç geri ödemesi şubat ayı itibarıyla 196,3 milyar dolar. Ülke kredi riskini gösteren CDS puanı 30 Nisan itibarıyla 542 ile yüksek, buna karşılık kredi derecelendirme kuruluşlarının verdiği ülke notu "yatırım yapılamaz" ya da bunun da altında bir düzeyde bulunuyor.

Bu koşullar, dış borçların çevrilmesi ve cari açık finansmanı için şiddetle duyulan dış kaynağın maliyetini aşırı biçimde yükseltiyor. Geline aşamada Türkiye, dış borçlanma da yüzde 10'lara dayanmış aşırı yüksek dolar faizi maliyetine katlanmak zorunda kalıyor. Merkezi yönetimin iç ve dış toplam borç stoku ise ilk çeyrekte net

454 milyar lira büyüyerek 4 trilyon 487 milyar liraya ulaştı. Bu borcun da yüzde 62'sini dövize dayalı borçlar oluşturuyor.

Öte yandan bireysel borçlanmanın da hızla arttığı gözlemlendi. Yurttaşların tüketici kredisi ve kredi kartı ile yaptıkları borçların hacmi yılbaşından 20 Nisan'a kadar olan dönemde yüzde 24 oranında 373 milyar lira büyüyerek 1 trilyon 903 milyar liraya ulaştı. Bunun da 322,6 milyarı taksitli alışverişler olmak üzere 604,6 milyar liralık bölümü kredi kartı ile yapılan borçlanma.

Rezervler alarm veren erime

Merkez Bankası'nın döviz ve altın rezervlerinin brüt tutarı 20 Nisan itibariyle 161,1 milyar dolar. Ancak bunun 107,8 milyarını bankalara ait olup zorunlu karşılık olarak tutulan döviz ve altınlar ile bankaların Merkez Bankası'ndaki mevduatları oluşturuyor. Bu tutar düştükten sonra Banka'nın elinde sadece 8,3 milyar dolar rezerv kalıyor. Net rezerv, 2022 sonunda 27,6 milyar dolar düzeyindeydi. Swaplar düştükten sonraki net rezerv "eksi" (-) 49,5 milyar dolar.

Görevi devralacak ekonomi yönetimini hangi işler bekliyor?

- 1-Ekonomide güçlü bir yeni yol haritası
- 2-İvedi ve etkili yapısal reformlar
- 3-Enflasyonist sürecin/hayat pahalılığının önüne geçilmesi
- 4-İhracatın önünün açılması
- 5-Dış ticaret ve cari işlemler açıklarının aşağı çekilmesi
- 6-Rezervlerde erimenin durdurulması
- 7-Faiz ve kurlarda istikrarın sağlanması
- 8-Ülke risk priminin düşmesi, kredi notunun yükselmesi
- 9-Dış piyasalarda güven sağlanarak kaynak akışının hızlanması
- 10-Dış kaynak maliyetinin düşürülmesi

Depremlerin maliyeti

Yeni ekonomi yönetiminin vereceği önemli bir sınavı da deprem yaralarının sarılması ve bu maliyetin makro ekonomik dengeleri koruyarak yönetilebilmesi. Ağır bir deprem ve afet faturasıyla karşı karşıya olan Türkiye'nin, 6,5 milyon konutu kentsel dönüşüme sokması gerekiyor.

02.05.2023

Depremlerin ekonomiye maliyeti konusunda farklı büyüklükler ifade ediliyor. Bu konuda ilk çalışmayı yapan TÜRKONFED maliyeti 84,1 milyar dolar olarak hesapladı. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan rapora göre, afetin Türkiye ekonomisi üzerindeki toplam yükünün yaklaşık 2 trilyon lira (103,6 milyar dolar) düzeyinde olduğu tahmin edildi. Bu büyüklük 2023 yılı milli gelirinin yaklaşık yüzde 9'una ulaşabilecek. Deprem bölgesine yapılan tüm destek ve harcamalar ve milli gelir azalması nedeniyle toplam 351 milyar liralık kayıp oluştu.

Dünya Bankası depremin doğrudan maliyetini milli gelirin yüzde 4'üne denk gelen 34 milyar dolar olarak hesaplarken, TEPAV, deprem bölgesinin kalkınması için gerekli kaynağı 150 milyar dolar olarak tahmin etti, depremlerin ekonomik büyümeyi 1,2 puan aşağı çekeceğini öngördü.

Abdulkadir Selvi

Erdoğan mı, Kılıçdaroğlu mu? Anketler neyi gösteriyor?

BAŞTAN söyleyeyim, Kılıçdaroğlu ile Erdoğan arasında 10 puan fark olduğunu iddia eden anketleri çöpe atın.

Bu anketleri yayınlayan firmaları ve televizyon ekranlarına çıkıp bu yönde yorum yapan anket firmalarının sahiplerini de ciddiye almayın. Ama seçimden sonra utanmadan ekranlara çıkıp “Biz bilmiştik” diye yorum yaparlarsa da bu anketleri yüzlerine çarpın. Tabii utanacak yüzleri kaldıysa.

Ben kendi adıma bu anket sonuçlarını arşivime alıyorum. Seçimden sonra kim isabetli sonuçlar bulmuş, kim karavana atış yapmış, tespit edeceğim. Onları tek tek yazacağım.

Seçim yaklaştıkça anket sonuçları netleşmeye başladı. Önümüzdeki günlerde yayınlanacak anketleri dikkatle takip etmekte yarar var.

OPTİMAR'IN ANKETİ

Hilmi Daşdemir'in başkanı olduğu Optimar'ın 25-28 Nisan tarihleri arasında 3 bin 5 kişi üzerinde yaptığı araştırma önemli ipuçları veriyor.

Muharrem İnce ve Sinan Oğan da var ama cumhurbaşkanlığı seçimi Erdoğan ile Kılıçdaroğlu arasında geçiyor.

İKİ ADAY YÜKSELİŞTE

Son 10 güne girilirken iki aday da yükselişte. Erdoğan deprem sonrası yaşanan gerilemeyi telafi ettiği gibi, iki haftadır yükselişe geçti. Kılıçdaroğlu da oylarını artıran ikinci isim oldu.

ERDOĞAN-KILIÇDAROĞLU

Optimar'ın "Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oyunuzu hangi adaya vereceksiniz?" sorusuna ankete katılanların yüzde 51.4'ü Erdoğan yanıtını verirken, Kılıçdaroğlu diyenlerin oranı ise yüzde 48.6 çıkıyor. Erdoğan böylece 2018 yılında seçimi kazandığı sonuca yaklaşmış gözüküyor.

4 ADAYLI TABLO

Cumhurbaşkanı adaylarının dördü de sorulduğunda ise anketten şöyle bir sonuç çıkıyor.

Erdoğan yüzde 48.6

Kılıçdaroğlu yüzde 44.1

İnce yüzde 4.3

Oğan yüzde 3

Bu verilerle tırmanışını sürdüren Erdoğan, birinci tur için gerekli olan yüzde 50 oranına yaklaşırken, Kılıçdaroğlu yüzde 45 bandına yaklaşmış gözüküyor. Muharrem İnce küçük bir gerileme ile yüzde 4.3'te kalırken, Sinan Oğan oylarını yüzde 3'e yükseltmeyi başarmış durumda.

BİRİNCİ TURDA BİTER Mİ?

Seçimlerle ilgili banko tahminler, ikinci tura kalacağı yönünde. Ama ben o kanaatte değilim. Seçimlere 2 hafta kala oy oranını yüzde 48'in üzerine çıkarmayı başaran Erdoğan ilk tur için gerekli olan iki puan artışı sağlayabilir. Çünkü Erdoğan bir süredir yükseliş içinde. Oyları gerilemiyor, artıyor. Bu da ilk turda ipi göğüslemesini sağlayabilir.

Kılıçdaroğlu ise yüzde 45 bandına yaklaşırsa da 6 puanlık bir artışa nefesi yetecek gibi görünmüyor. Çünkü Kılıçdaroğlu hızlı bir yükseliş içinde değil.

PARTİLERİN OY ORANI

Kılıçdaroğlu'nun cumhurbaşkanı adaylığı CHP'ye yaramış görünüyor. CHP oylarını yüzde 30.1'e taşıırken, bu gelişme Millet İttifakı'nın diğer partilerinin aleyhine işliyor. İYİ Parti'nin, "Cumhurbaşkanı adayı CHP'den olursa muhalefetin oyları CHP'de toplanır" kaygısı gerçeğe dönüşüyor.

AK Parti'nin oy oranı yüzde 38.6 çıkarken, belirttiğimiz gibi CHP yüzde 30.1, Yeşil Sol Parti yüzde 7.8, MHP yüzde 7,7, İYİ Parti yüzde 7.0 çıkıyor. Bu sonuçla İYİ Parti yüzde 7 barajına kadar gerilemiş durumda. Millet İttifakı'nda olduğu için İYİ Parti'nin baraj sorunu yok ama bu durum milletvekili sayısını etkileyecek. Akşener'in başbakan

olma hayalini ise suya düşürecek. Memleket Partisi yüzde 4'e gerilerken TİP yüzde 1.3'e yükselmiş durumda. Büyük Birlik Partisi yüzde 1'e çıkarak oylarını artıran partiler arasında yer aldı. Yeniden Refah Partisi yüzde 1 olurken Zafer Partisi yüzde 0.9'a geriledi.

KILIÇDAROĞLU'NUN ALEVİ VİDEOSU

BU seçimlerde Türkiye, Kılıçdaroğlu'nun Alevi olduğunu açıkladığı çıkışı ile, ilk kez mezhep siyaseti ile tanıştı. HDP nedeniyle zaten etnik kökenli siyaset gündemdedi. Ancak bu sadece PKK'nın siyasi uzantısı olan partiler tarafından kullanılan bir karttı. Kılıçdaroğlu bu seçimde hem etnik hem de mezhep siyasetine soyundu.

ALEVİ SORUNU VAR MI?

Ankete dönecek olursak Optimar, kamuoyu araştırmasında Türkiye'de Alevi sorunu olup olmadığını sormuş.

Ankete katılanların ezici bir çoğunluğu Alevi sorunu olduğuna inanmıyor. Ankete katılanların yüzde 79.6'sı Türkiye'de bir Alevi sorunu olmadığı görüşünde. "Evet Alevi sorunu var" diyenlerin oranı ise yüzde 20.4 çıkıyor.

KILIÇDAROĞLU'NUN ALEVİ ÇIKIŞI

Optimar'ın "Kılıçdaroğlu'nun Alevi videosunu nasıl karşıladınız?" sorusuna, ankete katılanların yüzde 61'i olumlu derken, olumsuz diyenlerin oranı yüzde 29.2 çıkıyor. Yüzde 9.8'lik bir kesim ise cevap vermemeyi tercih etmiş durumda.

ALEVİ VİDEOSU SEÇMENİ ETKİLER Mİ?

Bu videonun, Alevi vatandaşların oy verme davranışlarına etkisi de sorulmuş.

"Etkili olur" diyenlerin oranı yüzde 56.2 çıkarken, yüzde 43.8'lik bir kesim ise etkisi olmayacağı görüşünde.

ATEŞLE OYNAMAK

Etnik ve mezhep siyasetinin tehlikeli olduğu inancındayım. Etnik ve mezhep siyasetinin Irak ve Suriye'yi ne hale getirdiğini görüp ürküyorum. Türkiye elbette ki bu tuzakları aşacak olgunluğa sahip ama üç beş oy uğruna Türkiye'nin fay hatlarını harekete geçirmeyi yanlışı buluyorum. Kılıçdaroğlu, "Ben Aleviyim" dedi, Davutoğlu, "Ben Sünniyim" diye çıkış yaptı. PKK şeflerinden Bese Hozat ise bu seçimi Kerbela olayına ve rakiplerini Muaviye'ye benzetti. Siz bu kapıyı açarsanız bir sonraki seçim kampanyasının nelerin üzerine oturtulacağını ise düşünmek bile istemiyorum.

Esfender KORKMAZ

Türkiye'nin dış ticaret politikası neden yok?

Her alanda olduğu gibi dış ticarete de hükümetin bilinen bir dış ticaret politikası yoktur. Dış ticaret açıklarının bozucu etkisi de dolaylı yoldan ve gecikmeli yansıdığı için, kimse dış ticaret açıklarını tartışmıyor.

Söz gelimi, Millet İttifakı gelirse Putin, Rus turisti Türkiye'ye göndermeyecek diye propaganda yapanlar var. 2022 yılında Türkiye'ye 5,2 milyon Rus turist geldi. 5 milyar dolardan daha az döviz girişi oldu. Buna karşılık Türkiye 2022 yılında Rusya'ya karşı turist gelirinin on katı kadar, 49,8 milyar dolar dış ticaret açığı verdi.

Rusya'ya karşı 2022 yılında vermiş olduğumuz 49,8 milyar dolar dış ticaret açığını görmeyen, buna karşılık 5 milyar dolar turist gelirinden mahrum oluruz, ya da Rusya domates kotasını artırdı, diyenler ya milleti aptal sanıyor, ya akılları kıttır veya eğer varsa bile akıl tutulması yaşıyorlar, demektir.

1.İthalatta tüketim malının payı arttı.

TÜİK, Mart ayı dış ticaret verilerini açıkladı. İlk defa Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre ihracat artışı daha yüksek oldu. İthalat yüzde 4,4 ithalat ise yüzde 3,4 oranında arttı.

İhracatın az da olsa Mart ayında daha yüksek oranda artmış olması sevindiricidir. Ama arkasındaki tabloya bakarsak durum değişiyor.

Toplam ithalat içinde, üretimde kullanılan ara malı ve ham maddenin payı 2022 Mart ayında yüzde 81,8 iken 2023 Mart ayında yüzde 72,8'e geriledi. Nedeni ara malı ve ham maddeyi Türkiye'de üretmemiz değil, tüketim malı ithalatının artışıdır. Geçen sene toplam ithalat içinde yüzde 7,6 olan tüketimin payı bu sene yüzde 12,2'ye yükseldi.

Başka bir ifade ile üretimin dışa bağımlılığı azalmadı. Azalması için ham madde ve ara malını içeride üretmemiz gerekir. Bunun için de önce yatırım ortamını iyileştirmek gerekir. Aynı paralelde ithal ikamesi yatırımlara yüksek teşvik vermek gerekir.

Öte yandan ara malı üretimde kullanılan ara malı ithali için gerekli döviz temini de giderek zora giriyor. Döviz olmazsa, üretici girdi ithal edemezse, iç üretimde de düşme olur.

İTHALATIN YAPISI (YÜZDE PAY)		
	2022 MART	2023 MART
SERMAYE MALI	10,5	14,9
ARAMALI VE HAMMADE	81,8	72,8
TÜKETİM MALI	7,6	12,2

2.Dış ticaret açığı arttı.

2022'de Ocak-Mart 3 aylık dönemde 26,5 milyar dolar olan dış ticaret açığı bu sene aynı dönemde yüzde 30,7 oranında artarak 34,7 milyar dolara yükseldi.

2023 ilk üç ayda verdiğimiz 34,7 milyar dolar açığın yarından çoğunu, yüzde 57'sini Rusya ve Çin'e verdik. Bu iki ülkeye ihracatımız çok düşük ve fakat en çok ithalatı sırasıyla bu iki ülkeden yapıyoruz. Rusya'dan yaptığımız petrol ve doğal gaz ithalatının payı en fazla yüzde 40'tır. Bu iki ülkeden ithalatımızı yarı yarıya kısırsak, hem üretimde sorun yaşamayız, hem de cari açığımız kalmaz.

	İHRACAT (Milyar dolar)	İTHALAT (Milyar dolar)	DIŞ TİC. AÇIĞI (Milyar dolar)
TOPLAM	61,6	96,2	34,7
RUSYA	3,1	13,1	10,0
ÇİN.	0,7	10,4	9,7
RUSYA VE ÇİN	3,6	23,5	19,7

Dahası Rusya ve Çin otokratik yönetimleri destekliyor, teokrasiye karşı da ilgisiz kalıyorlar. Bunun içindir ki İran bu iki ülke ile yakın iş birliği içindedir.

Dahası Çin ve Rusya için; üst düzey görevliler hakkında yolsuzluk iddiaları var.

3.Dış ticaret hadleri aleyhte gelişti.

02.05.2023

TÜİK verilerine göre 2015 baz yılına göre, Şubat 2023 ihracat birim değer endeksi 116.2 ve ithalat birim değer endeksi ise 136,8 oldu. Bu demektir ki;

*2015 yılında 100 dolara ihraç ettiğimiz malı Şubat ayında 116,2 dolara ihraç etmişiz.

*Yine 2015 yılında 100 dolara ithal ettiğimiz malı Şubat 2023'te daha pahalı 136,8 milyar dolara ithal etmişiz.

Dış ticaret haddi, bu endekslerin oranıdır. Şubatta 100 altında 84,9 olduğu için dış ticaret haddi aleyhte olmuştur ve dış açıkların artmasına neden olmuştur.

Türkiye'nin, özel hesaplara dayanmayan bir dış ticaret politikası olmalıdır. Aksi halde böyle giderse ekonomik kriz dip yapacaktır.

İbrahim Kahveci

Güçlü lider fakir millet...

Türkiye güçlü bir ülke mi?

Lafta çok güçlüyüz... Oyun kurduğumuzu, dünyaya meydan okuduğumuzu vs anlatıyoruz. Ama Putin söylüyor Esat ile görüşmek zorunda kalıyor, BAE istedi diye SİSİ ile kucaklaşıyoruz.

'Bu can bu bedenden çıkmadıkça gidemez' dediklerimizi özel uçaklarla yolcu ediyor ama bağımsızlık kelimelerini ağızımızdan düşürmüyoruz.

Hepsinden öte şunu soralım: Güçlü ülke yüzde 10 dolar faiziyle borçlanır mı? Hatta tefeci faizi vermemize rağmen istediğimiz kadar borç para bile bulamıyoruz.

Lafa gelince uçuyor ama gerçekte adeta dileniyoruz.

Fakir ve gururlu!!! edebiyatı.

"Borç alan emir alır" demişti Recep Tayyip Erdoğan... Başımıza geldi işte.

Neden tefecilere kadar düştük: Çünkü ekonomimiz çok zayıf, çünkü adaletimiz çok zayıf, çünkü devletimizin işleyişi çok zayıf. Kısaca çok zayıf bir ülke olduk.

Kişi başına gelirimiz düşüyor, dünya ticaretinden aldığımız pay düşüyor, dünya gelirinden aldığımız pay azalıyor ama hepsinden önemlisi teknolojimiz ve değer yaratıcı ekonomimiz geriliyor. Adeta hıyar satarak ekonomiyi büyütmeye çalışıyoruz. Çünkü dünya aklından aldığımız oran da geriliyor (PİSA sonuçları). İthalat fiyatımız artıyor ama ihracat fiyatımız artmıyor. Adeta zararına ticaret yapıyoruz.

Kişi başına gelirimiz düşüyor ama bir de bu düşen gelirimizin paylaşımı da giderek bozuluyor. Zengin daha zengin fakir ise hepten fakir... Lüks araba kuyrukları ile yan sokakta ucuz ekmek kuyrukları bu ülkede yaşanıyor.

Ülke zayıf

02.05.2023

Millet zayıf ama

güçlü olanlar da var.

Mesela kamu yöneticilerimiz çok güçlü. 10-15 uçakları var, 200-300 koruma araçları var, sarayları var...

İtibardan hiç tasarruf etmiyoruz mesela.

Adeta sefahat içinde 1 yüzük edebiyatı yapıyoruz.

Hatta fakirden alıp zengine veriyor ama fakirlik edebiyatını da çok güzel yapıyoruz.

Ahlak dersi de verebiliyor. Örneğin muhalefet kazanırsa insanlar hayvanlarla evlenecekmiş.

Hayalperestliğimiz bu seviyede...

Millet evlenemiyor, millet çocuk yapamıyor ama bizim derdimiz sapkın ilişkiler. Çünkü ihaleler konuşulmasın, parasal ilişkiler ortaya çıkmasın istiyoruz.

Kısaca Millet fakir ama yöneticilerimiz çok güçlü...

Güçlü lider

fakir millet.

Yetmez mi?